

زنان و مجسمه‌های ما ندگار مادر و کودک در شهرها

یکی از شاخصه‌های مبلمان شهری مجسمه‌ها و نمادهایی است که در جای جای شهر نصب می‌شود. مجسمه‌های نصب شده عموماً بر مبنای شاخصه‌های فرهنگی، اجتماعی و سیاسی در شهرها نصب می‌شود اما برخی از آنها بستری برای همگرایی و تسری حس تعلق به شهر را بیشتر با خود همراه دارد.

از نمونه‌های این نوع نمادها یا مجسمه‌ها می‌توان به مجسمه‌های مادر و کودک که در اغلب شهرهای کشور و جهان قابل مشاهده است اشاره کرد. این نوع مجسمه‌های در اشکال حمایت، حفاظت و حتی کار و اشتغال زنان و در برخی موارد شاخص شهادت زنان در دوران انقلاب مثل مجسمه محبوبه دانش در میدان شهدا منطقه 12 شهر تهران بستری از همبستگی و حس تعلق را در شهر تداعی می‌کند. از دیگر مجسمه‌های می‌توان مجسمه زن چادری در پارک منطقه 22 تهران یا مجسمه زنان کوزه به دست در کنار فشاری آب در پارک کوروش شریعتی تهران، جملگی بیانگر حضور زنان در شهر است و این مهم نیازمند توجه بیشتر به نمادها و مبلمان‌های شهری ایجاد خواهد کرد. هر یک از این نمادها تلاشی است برای اتصال به این مفهوم که زنان و مردان هر دو جامعه شهری را می‌سازند و هرچه نمادهایی از این دست بیشتر در شهر دیده شود فرصت بهره‌گیری عادلانه و عاطفی‌تر و همبسته‌تر در شهر افزون می‌شود. یادآور می‌شود که مجسمه‌سازی از هنرهای بشری است که سابقه‌ای به وسعت تاریخ بشری دارد و ایرانی‌ها نیز جدا از این جریان فرهنگی نبودند امروزه آثار گرانقدری از مجسمه‌های گوناگون زن و مرد در حفاری‌ها و مناطق برجای مانده از گذشته به دست ما رسیده که نشان از توجه پیشینیان به این هنر که امروزه لباس شهری به تن کرده دارند.

امروزه مجسمه‌ها بخشی از هویت شهری است که شهر را به نماد هویت و فرصت گردشگری مبدل ساخته است. در تحقیقی بر مجسمه‌های شهری در تهران در سال 1397 آمده است این مجسمه‌ها علاوه بر الزامات شرعی، فرهنگی و دوری از برهنگی، از لحاظ موضوعی مضمون مادر بیشترین وجه هویتی را به خود اختصاص داده است که از منظر اجتماعی، نموداری از پذیرش عام این تصویر از زن در جامعه و از سوی دیگر

جنبه تبلیغاتی آن توسط سفارش‌دهندگان آثار می‌باشد و سایر هویت‌ها و جنبه‌های مرتبط با زنان نظیر جنبه‌های اجتماعی، همچون تصویر مفاخر و مشاهیر زن ایرانی کمتر مورد توجه هنرمندان و سفارش‌دهندگان قرار دارد. (1) این مهم بیانگر آن است که هویت مورد نظر جامعه شهری بیشتر روی نقش مادری زنان تمرکز دارد در حالی که زنان به دلیل هویت انسانی خود بستری از نقوش اجتماعی و فردی را با خود همراه دارند آنان خواهران، همسران، اندیشمندان، نویسندگان و هنرمندان و شهروندان این شهر هستند که قادرند فرصتی برای توسعه و نشاط فرهنگ و صنعت و هنر و ... کشور و شهرها باشند و جای جای شهر نیازمند آشناسازی شهروندان با هویت و ماهیت کار آنها است. همچنان که مجسمه محبوبه دانش چنین اثری را در بر دارد. به واقع چرا مجسمه‌هایی از مریم میرزاخانی ریاضیدان جهانی، سیمین دانشور، پروین اعتصامی، منیره گرجی و سپیده کاشانی و ... در شهر دیده نمی‌شود!؟

اصولا از آنجا که مجسمه‌ها هویت‌بخش مکان و فضا هستند و به عنوان یک نماد همواره موجب اتفاقات نیک در یک شهر می‌شوند نمادی برای شهر و دیار افراد می‌شوند، از این رو به‌کارگیری این نمادها ظرفیت‌سازی برای هویت بخشی به شهر و شهروندان است تا بتواند همگرایی و همدلی بیشتری را میان ساکنین شهر ایجاد کند. بهره‌گیری از نمادهای بومی یکی دیگر از ظرفیت‌های ساخت مجسمه در شهرها است شاید بتوان سنندج را به عنوان شهری که در ساخت این نوع نمادها پیشتاز بوده مورد توجه قرار داد (2)

یکی از این مجسمه‌ها تعلق به اولین زن تاریخ نویس، مستوره اردلان دارد، که در نزدیکی همان محلی که وی در آنجا می‌زیسته است، نصب کرده‌اند، محله «خانقاه». زن نمایانده شده در این مجسمه، نه به خاطر زیبایی یا به خاطر تاکید بر عنصر مادری، بلکه به خاطر کتابی که در دست دارد و بسیار نمایان است، توجه هر بیننده‌ای را که حتی هیچ اطلاعاتی از شخصیت وی را نداشته باشد به خود جلب می‌کند. دیگر مجسمه، زنی کوزه به دوش را نشان می‌دهد، که لباس کردی به تن دارد. معمولا شهرها از داشتن مجسمه‌های زنان به جز نقش مادری که بسیار ارزشمند است محروم هستند لذا توجه [مدیریت شهری](#) به این مهم ضرورتی انکارناپذیر است. برگزاری دو سالانه‌های مجسمه‌سازی در تهران یا سفارش مجسمه‌هایی که برگرفته از هویت زن ایرانی و گسترش نقش زنان در عرصه‌های هنری، فرهنگی، اجتماعی و سیاسی و اقتصادی تلاش برای معرفی چهره‌های شاخص به مردم است؛ مردمی که شهر مکان عبور و سکونت دایمی آنها است و این مهم بستری برای تعامل بیشتر و آشنا شدن با مشاهیر و الگوهای موثر از زنان این شهر فارغ از نقش مهم مادری

است !

زهرا نژادبهرام

*پاورقی:

<https://www.sid.ir/fa/journal/ViewPaper.aspx?id=509509-1>

2- <https://vista.ir/w/a/21/6yvbh>